

**Minimální preventivní
program
Gymnázia
Františka Palackého
v Neratovicích
pro školní rok 2015-2016**

Kontaktní osoby:

Mgr. Hana Grohmanová - školní psycholožka – tel. sborovna tel. 315688903
psycholog@gfp.cz

Mgr. Petr Palička - výchovný poradce, zástupce ředitele GFP – tel. 315684234, 602 45 34 08
palicka@gfp.cz

Mgr. Dana Nešetřilová - školní metodik prevence – tel. sborovna 315688903
nesetrilova@gfp.cz

Obsah:

1. Charakteristika a záměry školy	3
2. Cíle projektu	
3. Konkrétní realizace projektu.....	4
a) přednášková a poradenská činnost, diagnostika	
b) pravidelné a dlouhodobé akce - adaptační kurz.....	5
- dílny	
- Majáles	
- Áves.....	6
- studentský klub	
- Klub dokumentárních filmů	
- Klub mladého diváka.....	7
- Studentský parlament	
- vánoční volejbalový turnaj	
- sportovní aktivity	
- ostatní akce	
- plán exkurzí.....	8
c) rozvržení náplně projektu s ohledem na věk a učební plány.....	9
d) vzdělávání učitelů	

Přílohy:

Příloha č. 1 – kontakty

- spolupráce
- informování studentů – nástěnky, panely

Příloha č. 2 - informace o zájmových kroužcích

Příloha č. 3 - adaptační kurz

**Příloha č. 4 – odkazy na organizace zabývající se problematikou
prevence rizikového chování, sociální prací a pomoci lidem
v nesnázích**

Příloha č. 5 – program proti šikanování

MINIMÁLNÍ PREVENTIVNÍ PROGRAM

pro školní rok 2015/2016

Zpracovala: Mgr. Dana Nešetřilová, školní metodik prevence

1. Charakteristika a záměry školy

Gymnázium Františka Palackého v Neratovicích je osmileté všeobecné gymnázium, jež navštěvuje v letošním školním roce 457 studentů (250 nižší a 207 vyšší stupeň). Charakteristické pro naši školu je velké věkové rozpětí (11-19 let) a z toho vyplývající nutnost rozdílného působení na mladší a starší ročníky. Na druhou stranu nám toto umožňuje využít starší studenty k pozitivnímu působení na mladší, např. prostřednictvím peer programu, účastí studentů 7. a 8. ročníků na adaptačním kurzu prim, jako vedoucích zájmových kroužků, apod.

Hlavním cílem našeho programu je vytvoření pozitivního sociálního klimatu, přátelských a tolerantních vztahů mezi studenty a prostředím otevřenosti a důvěry mezi studenty a učiteli. Chceme se zaměřit na patologické jevy, které se na naší škole objevily, především na záškoláctví, kouření, šikanu a v poslední době také kyberšikanu.

V tomto školním roce si připomínáme 25. výročí založení školy a s tím souvisí řada připravovaných akcí – Ples v teniskách, koncert kapel, které fungovaly na škole v průběhu 25 let, koncert pěveckého sboru, setkání s absolventy... V loňském roce se obnovila činnost Studentského parlamentu (SP) a řada námětů pro oslavy vzešla od studentů přes Studentský parlament, který se po počátečních rozpacích ukázal jako organizačně schopný orgán.

Stále pokračujeme s úpravami prostor ve škole, abychom zlepšili zázemí pro studenty. Z podnětu SP a s podporou rodičů byl zřízen automat na teplou a studenou vodu, který napomáhá zlepšení pitného režimu studentů. Škola se zapojila do projektu Škola plná zdraví, jehož cílem je zvyšování oblíbenosti zeleniny u dětí, prostřednictvím začlenění vyššího podílu zeleniny do školního stravování a zatraktivnění podávaných jídel. Tento projekt vytvořila společnost Bonduelle ve spolupráci se Společností pro výživu.

Po pozitivní zkušenosti z předchozích let se naše škola zapojila do programu studentských výměň ASF a letos u nás bude studovat jedna studentka z Itálie a jeden student z Bosny. Předchozí pobyty zahraničních studentů velmi obohatily studenty i pedagogy, vnesly do našich životů řadu nových pohledů na svět a nepochybně přispěly k uvědomění si vzrůstající multikulturality naší společnosti, rozdílných zvyků a nutnosti tolerance k jiným národům.

2. Cíle projektu

- poskytování kvalitních a přiměřených informací cílovým skupinám dětí
- zvýšení odolnosti dětí vůči sociálně patologickým jevům
- zvyšování sociální kompetence
- vytvoření zdravého sebevědomí, zdravých postojů a hodnotových orientací
- zvládnutí stresových situací
- orientace na volnočasové aktivity, vytvoření prostoru pro smysluplné využití volného času
- zajištění informací, vzdělávání učitelů
- implementace tematiky sociálně patologických jevů do celého vyučovacího procesu,
- přenesení programu do záběru co nejvíce předmětů, motivace učitelů ke spolupráci (rozdělení programu projektu do předmětových sekcí)
- zapojení starších studentů do realizace projektu
- vytvoření dlouhodobého, komplexního programu, který by využíval tradice školy (spolupráce s rodiči, Klubem přátel GFP, absolventy GFP)

3. Konkrétní realizace projektu

a) Přednášková a poradenská činnost, diagnostika

Nižší gymnázium

Prima - adaptační kurz

- návštěva Muzea policie ČR, prohlídka + beseda na téma šikana, drogy, kriminalita mládeže a další patologické sociální jevy
- Poznej své město - společný projekt obou prim a praktikantů, kdy studenti získávají základní poznatky o historii a současnosti města, o možnostech kulturního a sportovního využití.
- beseda o dospívání – MP Education

Sekunda - kyberšikana – MP Education

- Program proti šikanování – školní psychologka
- SORAD - vyhodnocení sociálních vztahů ve třídě
- pomoc pro práci třídního učitele

Tercie - Hrou proti AIDS – ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem

Kvarta - beseda – mladiství a právo, právní vědomí - Policie ČR

- závislosti – promítání filmu s besedou

Vyšší gymnázium

Besedy:

- domácí násilí – beseda s pí. Šinkovou ze společnosti Acorus
- děti z neúplných a problematických rodin – ve spolupráci s Mgr. Brodilovou, vedoucí Odboru Sociálních věcí MÚ Neratovice, program dobrovolnictví
- návštěva Ústavu sociální péče

Na základě předchozích pozitivních zkušeností s dotazníkovým šetřením bychom i letos chtěli využít dotazníků, anket a osobních rozhovorů k evaluaci využívaných metod, vyhodnocení názorů na sociální klima ve třídách a ve škole, možnosti volnočasových aktivit, apod.

Nedílnou součástí preventivního programu je práce třídních učitelů, kteří znají své studenty i jejich rodinné a sociální zázemí, mají možnost poznat je i při dalších aktivitách jako jsou školní výlety, exkurze, lyžařské výcviky, apod. a mají kontakty i s rodiči studentů. Zejména třídní učitelé mohou zamezit, popř. včas odhalit záškoláctví studentů.

b) Pravidelné a dlouhodobé akce

- organizují předmětové sekce (společenské vědy, přírodní vědy, sekce estetická, TV), rodiče, Studentský parlament, absolventi

Adaptační kurz

- 5-denní společný pobyt studentů prim (učitelé, starší studenti) –
V letošním školním roce realizujeme adaptační kurz 1.-5. 9. 2015 v Doksech na Máchově jezeře.

Pobyt je zaměřen na celkový osobnostní vývoj jedince, jeho začlenění do skupiny, adaptaci v novém prostředí s důrazem na vzájemnou spolupráci, zdravé sebepoznání a sebeupřesňování. Snaží se pomoci studentům prim, aby se co nejlépe s pomocí společných prožitků aklimatizovali v nové třídě, seznámili se nejen se spolužáky (většina dětí se vzájemně nezná), ale také s novými učiteli. Zvyknout si na specifika studia na osmiletém gymnáziu pomáhají mladším spolužákům i studenti vyšších ročníků, kteří se celé akce účastní jako praktikanti.

Snažíme se o variabilní, komplexní a dynamický program, který by probíhal v atmosféře důvěry, otevřenosti a spolupráce. Výuka maximálně reaguje na část volnočasovou, pokoušíme se pomalu vštěpovat primánům pravidla práce ve skupině a zásady projektového vyučování.

Během pobytu budou realizovány staršími studenty v rámci minimálního preventivního programu školy některé části peer programu, které se nám během let jeví jako nejmýsluplnější. Členství ve skupině se všemi znaky skupinového působení (podobnosti problémů, vzájemné porozumění, sounáležitost, schopnost vyjádřit se, zvládnutí konfliktů, ochota pomoci jiným, okamžitá zpětná vazba, nové soc. role) je důležitým předpokladem zdravého vývoje osobnosti našich studentů, ke kterému se snažíme přispět.

Vyhodnocení adaptačního kurzu:

- analýza dotazníku zadaného studentům
- hodnocení kurzu třídním učitelem
- předávání informací o třídě pedagogickému sboru
- konzultace s rodiči (třídní schůzky po absolvování kurzu)
- zpracování postřehů od praktikantů

Dílny

- poslední týden v červnu
- projekt založený na zálibách a volnočasových aktivitách studentů GFP
- studenti jsou rozděleni podle svých zájmů do jednotlivých sekcí, kde se pod vedením vyučujících, rodičů a absolventů účastní během posledního týdne v červnu nejrůznějších aktivit (např. poznávání historie regionu – dějepis, cyklistické stezky, sjíždění řeky - TV, chráněná území, ZOO – biologie, batikování, drátkování, keramika, ruční papír – VV)

Májáles

- poslední květnová neděle
 - tradiční setkání studentů, absolventů, profesorů, rodičů i ostatní veřejnosti u příležitosti výročí Františka Palackého
 - ráno - vzpomínková akce v lobkovickém kostele
 - setkání s rodinou Palackých a Riegerových
 - odpoledne - setkání na louce v Lobkovicích
 - kulturní program, soutěže, vystoupení školních kapel
 - prezentace a prodej studentských prací, aukce
- Organizuje Klub přátel GFP ve spolupráci s gymnáziem a spolkem Svatobor

Aves

- každoroční společná předvánoční besídka studentů, kde jednotlivé třídy i zájmové skupiny předvádějí výsledky své práce
- divadelní, taneční a pěvecká vystoupení, koncerty školních kapel
- soutěže a studentská recese
- vystoupení absolventů

Studentský klub

Studentský klub KOS (Klub odložených studentů)

Hlavním cílem klubu je zajistit kvalitní náplň volného času - měl by sloužit k setkávání studentů ve volných hodinách mezi vyučováním, při čekání na dopravu i při odpoledních aktivitách. Měl by být prostorem, kde si studenti budou moci posedět, přečíst noviny a časopisy, hrát společenské hry, pracovat na počítači, apod. Dále by zde měly fungovat kroužky vedené zletilými studenty, absolventy, rodiči a pedagogy.

Program na rok 2015/2016:

Kroužky

Dlouhodobější a opakované akce

Filmový klub Člověk v tísní

Jednorázové akce:

Studium na VŠ a VOŠ – beseda s absolventy GFP pro studenty VG
Září - **seznámení studentů prim** s řádem a činností klubu.

Klub by měl být prostorem studentským a sami studenti by si ho měli postupně upravovat a přizpůsobovat jeho činnost svým potřebám.

Klub dokumentárních filmů Jeden svět

Klub stejně jako v předchozích letech bude organizovat projekce dokumentárních filmů spojené s besedami. Cílem projektu o.p.s. Člověk v tísní **Jeden svět na školách** je vzdělávání studentů v oblasti lidských práv a výchova k toleranci. Pomáhá při hledání souvislostí a formování vlastních názorů studentů, rozšiřuje sociální, kulturní a historické povědomí.

Tématické oblasti:

Lidé v pasti

Krizové oblasti světa

Rasismus

Romové

Rozvojová pomoc

Klub mladého diváka

Škola, v rámci Klubu mladého diváka, organizuje pro zájemce z řad studentů, jejich rodičů a profesorů návštěvy představení v pražských divadlech.

Studentský parlament

- jde o orgán složený z volených zástupců tříd
- schází se minimálně 1 měsíčně
- spolupracuje na organizování akcí školy
- spolupracuje s vedením školy při řešení problémů a připomínek vzešlých od studentů

Vánoční volejbalový turnaj

- prosinec - neformální setkání studentů, jejich rodičů, absolventů a profesorů při sportovním klání
- Organizuje Klub přátel GFP ve spolupráci s gymnáziem.

Sportovní aktivity

Jsou zaměřené na aktivní využití volného času, práci s kolektivem třídy, zvládnutí zátěžových situací a zdravotědu. Již tradičně se studenti zúčastní lyžařského výcviku, který je zařazen v programu školy (sekundy, kvarty, sexty). Pobytu se dle možnosti účastní i třídní učitel, který zde působí v podvečerních a večerních hodinách jako vychovatel a má možnost pracovat s kolektivem třídy.

Studenti tercií mají v letošním roce možnost zúčastnit se sportovního soustředění na Malé Škále a studenti kvint vodáckého kurzu.

Další aktivity

- účast studentů na humanitárních akcích neziskových organizací, pomoc při organizování sbírek - Srdíčkový den, Sluníčkový den, akce Píšťalka,
- návštěvy studentů v Domě kněžny Emmy - osobní kontakty studentů se seniory, společné vycházky, kulečnickové a šachové turnaje, organizování mezigeneračních her a jarmarků, koncerty pěveckého sboru
- pořadatelská služba studentů při akcích Společenského domu v Neratovicích – Divadelní pout', Filmová pout', apod.
- vystoupení pěveckého sboru GFP při různých příležitostech
- spolupráce se zahraničními školami – tradiční výměnné pobyty se studenty holandské školy v Bolswardu
- zahraniční poznávací zájezdy

Přehled konkrétních plánovaných a realizovaných akcí je zveřejněn na webu školy v sekci Školní poradenské pracoviště. Dle aktuální nabídky budou zařazovány další akce.

Plán exkurzí

Plán exkurzí na první pololetí školního roku 2015/ 2016		
ročník	akce celodenní pevná	akce celodenní aktuální
prima	<i>Policejní muzeum Praha</i>	<i>Divadlo, Muzeum B. Hrozného</i>
sekunda	<i>ON - Vánoční tradice Loučeň</i>	<i>Planetárium - ZE</i>
tercie	<i>Kutná Hora</i>	
kvarta		<i>Senát, Poslanecká sněmovna - ON</i>
kvinta		<i>CIUR a.s., Divadelní představení</i>
sexta	<i>Veletržní palác, moderní umění- ČJL</i>	<i>Divadelní představení</i>
septima	<i>Veletržní palác Po stopách F. Kafky - ČJL</i>	<i>Př. fakulta – laboratorní práce z biologie+ Dny vědy</i>
oktáva	<i>Divadelní představení</i>	
Plán exkurzí na druhé pololetí školního roku 2015/2016		
ročník	akce celodenní pevná	akce celodenní aktuální
prima	<i>Planetárium - ZE</i>	
sekunda	<i>Kutná Hora, DE, ZE, ON, ČJL</i>	<i>IQ Landie – Liberec – On, Fy</i>
tercie	<i>Muzeum Škoda Ml. Boleslav</i>	<i>Národní divadlo, Památník Palackého – DE, ČJL</i>
kvarta	<i>Elektrárna - Fy, CHE</i>	<i>Terezín – seminář DE</i>
kvinta	<i>Projekt Litoměřice – ČJL, DE</i>	<i>Příběh pražského hradu</i>
sexta		<i>Příběh pražského hradu, Výstava Karel IV.</i>
septima	<i>Stará Huť – ČJL, tábor Vojna</i>	<i>Divadelní představení</i>
oktáva		<i>Rybka Neratovice - SPP</i>

c) Rozvržení náplně projektu s ohledem na věk a učební plány jednotlivých předmětů

Prevence patologických jevů je nedílnou součástí učebních plánů a je implementována do celého vyučovacího procesu, zejména však do občanské výchovy a základů společenských věd, dramatické výchovy, biologie a chemie. Témata jsou začleňována i do českého a cizích jazyků. Vyučující se snaží využívat přístupů aktivního sociálního učení, např. skupinové práce, projektového učení, apod. (projekt Naše třída v OV, Poznej své město ...)

OV a ZSV - projekt Sám sebou

- peer program, návštěva Policejního muzea
- sociální dovednosti, zásady komunikace
- cvičení a hry pro globální výchovu,
- práva a povinnosti dítěte, lidská práva, šikana
- trestné činy a trestní zodpovědnost
- zdravý životní styl, bulimie, anorexie, co dělají drogy s naším tělem
- životní perspektivy, žebříček hodnot, smysl života, náboženství, sekty
- AIDS, pohlavní nemoci, mezilidské vztahy, zodpovědnost
- psychologie, sociologie, sebepoznání
- legislativa v drogové oblasti

DV - pravidla asertivního jednání

- řešení etických dilemat
- cvičení na rozvoj empatie a podpora sociálního citění
- diskuse ke společenským problémům
- sebepojetí a sebepoznání
- podpora koheze skupiny
- psychofyzická cvičení – hlasová výchova, relaxace, práce s napětím a uvolněním
- výchova k toleranci a aktivnímu způsobu života
- reflexe dění ve škole

BI, CH - vliv drog na lidské zdraví a jejich účinky

- zdravá výživa, zodpovědnost za vlastní zdraví
- nesprávný životní styl a jeho následky pro zdraví
- AIDS, žloutenka a pohlavní nemoci

d) Vzdělávání učitelů

- 24.9. 2015 - **Krajská konference prevence** - školní metodička prevence

- 18. 11. 2015 - seminář **Náboženství v současné české společnosti**, Doc. PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th.D. - školní metodička prevence, školní psycholožka

Kontakty

Mgr. Hana Grohmanová - školní psycholožka – tel. sborovna tel. 315688903
psycholog@gfp.cz

Mgr. Petr Palička - výchovný poradce, zástupce ředitele GFP – tel. 315684234, 602 45 34 08
palicka@gfp.cz

Mgr. Dana Nešetřilová - školní metodik prevence – tel. sborovna 315688903
nesetrilova@gfp.cz

Spolupráce

PPP Mělník, okresní metodička prevence PhDr. Z. Černá

Klub přátel GFP

Městský úřad Neratovice

Dům kněžny Emmy

Mgr. M. Brodilová - vedoucí Sociálního odboru Městského úřadu Neratovice

D. Vrbová – dobrovolnice projektu 5P - v.p.s. Hestia

Policie ČR – npor. Petlach, Muzeum Policie ČR

Člověk v tísni, o.p.s.

Krajská hygienická stanice

Spolek Svatobor - spolupořadatel květnových vzpomínkových akcí

Spolana a.s. Neratovice - soutěž o Cenu generálního ředitele Spolany

Společenský dům Neratovice – organizace divadelních a filmových představení

Státní zdravotní ústav

Informování studentů – nástěnky, panely

- nástěnka v prostoru před sborovnou

- informační letáčky ve studentském klubu

- panely na školních chodbách a ve školním klubu – slouží k prezentaci výsledků studentských projektů, výstupů z dílen, zahraničních poznávacích zájezdů, výsledků anket, dotazníků ...

Nabídka kroužků na školní rok 2015/2016

1. Volejbal

Vedoucí: Eduard Šmíd

Termín : Středa od 14:00 do 15:30 v hale GFP.

Náplň: Kroužek míčových her určený spíše pro nižší gymnázium. Zvládnutí techniky odbíjení obouruč vrchem i spodem, podání, smečování, blokování, rozvívání herních činností jednotlivce.

Věkové omezení: PŘÍSTUP PRO VŠECHNY

2. Florbal

Vedoucí: Pavel Beneš /oktáva A/.

Termín: Pátek od 14:00 do 15:30.

Náplň: Nezávodní kroužek pro zdokonalení florbalových dovedností a pro zlepšení fyzické kondice. Na začátku každého tréninku cvičení střelby, přihrávek a rozchytání brankářů, zbytek času hra.

Věkové omezení: PŘÍSTUP PRO VŠECHNY

3. Taneční

Vedoucí : Tereza Pňovská /absolventka/, Veronika Pňovská /septima B/.

Termín : Pátek od 14:00 do 15:00 hodin v aule.

Náplň: Zaměříme na různé styly tance - street dance, dancehall, zumbu i jiné. Letos má náš kroužek nově hodinku a půl, jelikož Vás každý rok připravujeme na taneční vystoupení na Avesu a na soutěži. Jestli si začátečník anebo už si někdy tancoval, na tom nezáleží. Rádi přivítáme stálé i nové tváře a dáme se do tance!

Věkové omezení: PŘÍSTUP PRO VŠECHNY

4. Šikovné ruce

Vedoucí: Dana Nešetřilová

Termín: Čtvrtek 14:00-15:30 - pracovna španělštiny

Náplň: - výroba šperků z korálek, prýmkování, základy pletení a háčkování

- batikování, malování na textil

- vánoční perníčky

- práce s papírem, vystřihovanky, výrobky z papírových ruliček, ruční papír

- decoupage, krakelování

- fimo

- drátkování

- další rukodělné techniky dle zájmu

Věkové omezení: PŘÍSTUP PRO VŠECHNY

5. Deskové a stolní hry

Vedoucí: Kateřina Šmídová

Termín: Středa 14:00-15:30 školní klub.

Náplň: Kroužek deskových a stolních her nabízí hraní deskových a stolních her podle vlastního zájmu.

Věkové omezení: PŘÍSTUP PRO VŠECHNY

ADAPTAČNÍ KURZ (1.-5. 9. 2015)

Ve vlastní náplni adaptačního kurzu pokračujeme v osvědčené strategii dané **Plánem adaptačního kurzu pro primy GFP**. V letošním roce došlo k drobným úpravám a změnám zejména na základě zkušeností školní metodičky prevence, jež získala díky pětiletému Komplexnímu výcviku prevence, který právě absoluuje. Vytvořením třídních oddělení jsme iniciovali pracovní podskupinky, jejichž činnost pomáhala zajišťovat chod kurzu. Tímto jsme chtěli podpořit samostatnost třídy a autoregulační procesy v ní, přenést zodpovědnost z třídního učitele na třídu a vytvořit respektujícího vztahu mezi ním a třídou. Snažili jsme se využít tvořivosti třídy a přenést aktivity oddělení i do volného času studentů. Soustředili jsme se také na práci s výraznými a problémovými jedinci na straně jedné a nekomunikativními, uzavřenými jedinci na straně druhé. Kohezi a pocit sounáležitosti třídy jsme se pokusili upevnit řadou aktivit, např. tvorbou hymny, hesla, vydáním 1. čísla novin – kroniky. Přijímacím rituálem a dopisem sobě v závěru kurzu jsme chtěli u studentů nastolit pocit hrdosti z možnosti být studentem této třídy a gymnázia a uvědomit si důležitost nové, relativně dlouhé etapy života.

Kurzu se tradičně zúčastnili třídní učitelé dále školní metodička prevence a výchovný poradce. Tým opět doplnili praktikanti, studenti semináře pedagogicko-psychologická praktika. Myslíme si, že kurz plní cíle, které má, a jeho zkrácení ze sedmi na pět dní nemá na celkové vyznění žádný negativní dopad.

Odkazy na organizace zabývající se problematikou prevence rizikového chování, sociální prací a pomocí lidem v nesnázích

Neratovicko – komunitně znamená společně

- projekt který si klade za cíl popsat potřeby občanů, zmapovat situaci v oblasti sociálních služeb a vytvořit takto poklady pro střednědobý plán sociálních služeb na rok 2013/2017

Užití webu:

1. pomocí tzv. „modelových situací“ - naleznete základní rady kam a jak se obrátit pro radu či pomoc.

2. pomocí tzv. „katalogu sociálních služeb“ - uspořádaného do stromového systému od nejobecnějšího po nejkonkrétnější - naleznete “vizitky”, vždy hned několika, pro Vaši situaci nejvíce příhodných, služeb.

- <http://www.sosneratovice.cz/>

Další odkazy naleznete na webu školy v sekci Školní poradenské pracoviště.

Program proti šikanování

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání. Nově se může realizovat i prostřednictvím elektronické komunikace, jedná se o tzv. kyberšikanu. Ta zahrnuje útoky pomocí e-mailů, sms zpráv, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod. Šikana se projevuje i v nepřímé podobě jako demonstrativní přehlížení a ignorování žáka či žáků třídní nebo jinou skupinou spolužáků. Nebezpečnost působení šikany spočívá zvláště v závažnosti, dlouhodobosti a nezřídka v celoživotních následcích na duševní a tělesné zdraví oběti.

Pocit bezpečí každého jedince a jeho začlenění do třídního kolektivu je základní podmínkou vytváření produktivního prostředí a dobrého sociálního klimatu třídy a školy. Šikanování v jakékoli formě a podobě nesmí být pracovníky školy akceptováno. Školy a školská zařízení povinný zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování (sociálně patologických jevů). Z tohoto důvodu musí pedagogický pracovník šikanování mezi žáky předcházet, jeho projevy neprodleně řešit a každé jeho oběti poskytnout okamžitou pomoc.

Základem prevence šikanování a násilí na školách je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky (a mezi žáky a učiteli). Školy a školská zařízení při efektivní realizaci prevence šikanování usilují o vytváření bezpečného prostředí a za tím účelem:

- podporují solidaritu a toleranci,
- podporují vědomí sounáležitosti
- posilují a vytváří podmínky pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- uplatňují spolupráci mezi dětmi a rozvíjí jejich vzájemný respekt
- rozvíjí jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

Cílem programu je vytvořit ve škole bezpečné, respektující a spolupracující prostředí.

Důležité je zaměřit se na oblast komunikace a vztahů mezi žáky ve třídách, a to bez ohledu na to, zda tam k projevům šikany již došlo či ne. Současně je třeba stanovit smysluplnou strukturu programu.

(4) Hlavní součástí programu je krizový plán, který eliminuje či minimalizuje škody v případě, že k šikanování ve školním prostředí dojde. Měly by z něj jednoznačně vyplynout kompetence jednotlivých osob a specifický postup a způsob řešení. Konkrétně je nutné rozpracovat dva typy scénářů:

1. První zahrnuje situace, které škola zvládne řešit vlastními silami. Do této skupiny patří postupy pro počáteční stádia šikanování a rámcový třídní program pro řešení zárodečného stádia šikanování.
2. Druhý zahrnuje situace, kdy škola potřebuje pomoc z venku a je nezbytná její součinnost se specializovanými institucemi (viz čl. 9) a policií. Sem patří řešení případů pokročilé a nestandardní šikany, např. výbuchu skupinového násilí vůči oběti.

(5) S krizovým plánem jsou vždy na začátku školního roku prokazatelně seznámeni žáci (přiměřeně jejich věku), studenti a jejich zákonní zástupci.

Pro potrestání agresorů lze užít i následující běžná výchovná opatření:

- Napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněně vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole.
- Snížení známky z chování.
- Převedení do jiné třídy.

Nástroje prevence šikany:

Adaptační kurz je základním stavebním kamenem prevence šikany a prevence patologických jevů vůbec a jeho cílem je vytvoření pozitivního klimatu ve třídě. Pobyt je zaměřen na osobnostní vývoj jedince, jeho začlenění do skupiny, adaptaci v novém prostředí s důrazem na vzájemnou spolupráci, sebepoznání a zdravé sebeprosazování. Měl by pomoci studentům prim, aby se co nejlépe pomocí společných prožitků aklimatizovali v nové třídě, seznámili se spolužáky a s novými učiteli. Jde o variabilní, komplexní a dynamický program, který by měl probíhat v atmosféře důvěry, otevřenosti a práce ve skupině. Cílem adaptačního kurzu je vytvoření pozitivního sociálního klimatu, adaptace v novém kolektivu, vytváření optimálních vazeb mezi studenty a třídním profesorem. a vytvoření základních předpokladů pro postupné vybudování zdravého kolektivu

Způsob vyhodnocení adaptačního kurzu

- analýza dotazníku zadaného studentům, zpracování postřehů od praktikantů
- hodnocení kurzu třídním učitelem, předávání informací o třídě pedagogickému sboru
- konzultace s rodiči (třídní schůzky po absolvování kurzu)

B. PRAKTICKÁ ČÁST ADAPTAČNÍHO KURZU

1. Struktura adaptačního kurzu

Adaptační kurz pro primy osmiletého gymnázia je preventivní skupinový program zaměřený na komplexní osobnostní a sociální rozvoj žáků ve věku 11-12 let. Důraz je kladen na zefektivnění vzájemné komunikace, vytvoření pravidel v interakci učitel – žák.

Důležitým momentem je propojení výukového programu s neformálními aktivitami – výlety, sportovní činnosti, společnou četbou, představováním vlastních zájmů. Všední dny se dopoledne učí, odpoledne následuje společný program. **2. Časový harmonogram programu** (podrobněji viz. **1. den** - seznamovací

2. den - spolupráce, ohleduplnost, přátelství

3. den - schopnost najít společnou řeč, domluvit se , spolehnout se na kamaráda, blok peer programu

4. den - sportovní den

5. den - chování, které mě ničí, co je to šikana: závěrečná reflexe na pobyt

C. ZÁVĚR A DISKUZE

Práce se skupinou tak, jak jsme ji analyzovali výše, rozhodně není samospasitelná. Je však předpokladem dobrého pedagogického vedení třídy, usnadňuje též návrhy konkrétních intervencí. Struktura sociální skupiny není tvořena jen pozitivními vztahy, a tak pravidelně v prvních měsících školního roku řešíme několik konfliktních situací, které vznikají při tvorbě sociální hierarchie. Každý student získává v neformálních vztazích své specifické místo, skupina začíná žít svým vnitřním životem, podléhá hodnotám a pravidlům. Podle složení skupiny převládají tendence ke spolupráci, nebo k soutěživosti a do popředí se dostávají různé typy osobností. Právě první týdny adaptace, nejistot a různého způsobu prosazování se na nové škole jsou i přes absolvování kurzu rizikové. Tady vznikají konflikty, při jejichž řešení by nám zkušenosti z kurzu měly hodně pomoci. Znalost potenciální sociální špičky i dětí potenciálně ohrožených nám usnadní práci. Kurz dává svým charakterem prostor eliminovat sociálně nežádoucí interakci, která je ve třídě způsobena (a to stále častěji) rozdíly v sociálním zázemí dětí nebo rozdílnou úrovní schopností při výuce či ve sportu. Po skončení adaptačního týdne nastává okamžik, který rozhodne, zda celá akce nebyla jen samoúčelnou záležitostí. Trvalé a připravené aktivity, které na adaptační program musí navazovat, by měly prohloubit jeho význam. V podstatě jedno podmiňuje druhé !

Na adaptační kurz systémově navazují sociometrické šetření třídy (proběhne asi po třech měsících školy společně s připomenutím pravidel komunikace a chování z kurzu a

vytvořením třídní charty), práce třídního učitele a další třídní setkávání. Absolvování adaptačního kurzu znamenalo pro mnohé třídní změnu pohledu na to, v čem a jak by vlastně třídu měli vést. V první řadě si v neformálním prostředí kurzu jasněji uvědomují povahovou různost svých studentů. V každodenní komunikaci a konfliktech dochází k poznání, že bez toho, aby děti znali, rozuměli skupinové dynamice, nemohou přiměřeně a efektivně řešit problémy, které určitě nastanou. Ústup od autoritativní a jednostranné komunikace s dětmi, pravidelná setkávání, učení se práci se skupinou a poznání, že být třídním je daleko složitější, než se původně zdálo – tady je kurz jednoznačným přínosem. Učitelé chápou nutnost dalšího vzdělávání v oblasti práce se třídou a v oblasti prevence patologických jevů.

Stávající program, který se snaží studenty vést k toleranci, ohleduplnosti a vzájemnému respektu (k adaptačnímu kurzu přivedly školu hlavně stále častější intervence v nižších ročnících, kdy jsme pravidelně řešili konflikty plynoucí z nezdravé soutěživosti, výsměchu, „sockaření“), je dobrou cestou k pozitivnímu klimatu na GFP a zdravému osobnostnímu rozvoji našich studentů.

2. Problematika šikany je také zařazována do výuky. **Osobnostní a sociální výchova** probíhá v jednotlivých předmětech, zejména v občanské výchově, základech společenských věd a tělesné výchově.

3. **Práce třídních učitelů**- v rámci třídnických hodin TU pracují s kolektivem třídy.

4. **Výjezdy studentů**, zejména vícedenní – lyžařské a sportovní kurzy, školní výlety, exkurze – prostor pro pedagogy a TU na formování kolektivu třídy, pozitivního sociálního klimatu ve třídě a škole. Pobytu se dle možností účastní i třídní učitel, který zde působí v podvečerních a večerních hodinách jako vychovatel a má možnost pracovat s kolektivem třídy.

5. **Zvyšování právního vědomí žáků** – besedy s Policií ČR, návštěva Muzea Policie ČR, atd. – dle finančních a organizačních možností školy

6. **Informování žáků o šikaně** prostřednictvím letáků, informací na nástěnce, v klubu KOS,....

7. **Seznamování žáků a rodičů se školním řádem** a pravidly chování ve škole, informování rodičů o problematice šikany na třídních schůzkách.

8. **Vzdělávání pedagogů** v oblasti právního vědomí, práce s kolektivem třídy...

Postupy řešení – krizový plán

V případě výskytu šikany, popř. podezření na šikanu pedagog neprodleně hlásí situaci školní metodičce prevence, která informuje vedení školy. Situaci řeší krizový tým ve složení školní metodička prevence, výchovný poradce, třídní učitel, zástupce vedení školy, popř. školní psychologka a další osoby zapojené do případu. Při vyšetřování bude škola postupovat dle metodického pokynu k prevenci a řešení šikanování:

A. Při vyšetřování počáteční šikany (se standardní formou) v těchto pěti krocích:

1. Rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
2. Nalezení vhodných svědků.
3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů).
4. Zajištění ochrany obětem.
5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.

B. Pokročilá šikana s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti, tzv. třídního lynčování - následující postup:

1. Překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti.
2. Domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
3. Zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi.
4. Pokračující pomoc a podpora oběti.
5. Nahlášení policii.
6. Vlastní vyšetřování.

- Po vyhodnocení situace budou navržena výchovná opatření dle závažnosti činů (důtka třídního učitele, důtka ředitele, podmíněné vyloučení a vyloučení ze studia na střední škole, snížení známky z chování, převedení do jiné třídy)

. S výsledky budou seznámeni pedagogové a rodiče zúčastněných studentů. V případě nutnosti škola zajistí dle svých možností odborníky na tuto problematiku, aby pracovali se třídou, kde se šikana vyskytla.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť škola zprostředkuje péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovné péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů. V případě nutnosti škola zajistí dle svých možností odborníky na tuto problematiku, aby pracovali se třídou, kde se šikana vyskytla.

(3) Pro nápravu situace ve skupině je potřeba pracovat s celým třídním kolektivem. Je nezbytné vypořádat se i s traumaty těch, kteří přihlíželi, ale nezasáhli (mlčící většina). V případě nutnosti škola zajistí dle svých možností odborníky na tuto problematiku, aby pracovali se třídou, kde se šikana vyskytla.

Spolupracující osoby a organizace:

PhDr. Zuzana Černá, metodička prevence v PPP Mělník

Mgr. Hana Grohmanová, psychologka

Oddělení sociálně právní ochrany dětí na Městském úřadu v Neratovicích – vedoucí Ivana

Procházková tel.: 315 650 456, e-mail: ivana.prochazkova@neratovice.cz

Policie ČR – odbor prevence – V. Tichý